

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12793

MIRTEN

B. Oyerbakh

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ב-15-

חזה לע

II 27

מִיר טֵעַן

דאס פערבלאנד זעמע

חוד'לע

— פון —

נ. איער באך

פערלאג „מעפוד" אין ווארשע.

מִירְטֵעַן

דאס פערבלאנדזעמע

חוק'רט

— 10 —

ב. אויערבאך

פּעלאג „מצפּה" אין וואַרשא.

Druk. „REKORD“, Warszawa, Dzika 18.

חוהלע איז א קליין מיידעלע פון פינף און א
 האלב יאָר. און א שיין מיידעלע מיט א רונדיג קלאָר
 פנימעל און גרויסע ליכטיגע אויגען מיט שוואַרצע
 געקרייזעלטע לאַקען אויפ'ן קאָפּ. און זי קאָן שוין
 לאנג דאָס אלף בית. צייט די מוטער האָט
 איהר געקויפט דאָס-קליינע ביבעלע מיט די
 אויסגעמאלטע יונגעלעך און מיידעלעך, מיט
 הינטלעך און מיט אַניאוווען און אַ פענסטער.
 האָט זי זיך דרינגען, אין דעם דאָזיגען שיינעם
 נייען ביבעלע אויך אויסגעלערנט לעזען: באַר,
 בַּד, בָּנ, דאַל, זאַק און נאָך פיל אנדערע

קליינע ווערטעלעך, וואָס רופען זיך זילבען.

און אַ פרייליך מיידעלע איז חוהלע, אַ
 לוסטיגע; אַ גאנצען מאָג נאָר זי האַלט און איין
 שטיפען און אַרוםשפּרינגען אין שטוב און פון איין
 שטוב אין דער צווייטער. און גייט די מוטער אַרום
 פון שטוב און חוהלע בלייבט אויף אַ וויילע
 אליין אין צימער, נעמט זי באַלד און הוקט
 זיך צו אַ שטובל, קריכט אַרויף אויפ'ן פענסטער
 מער אַרויסקוקען, ווי די קינדער שפּילען זיך
 אויפ'ן הייף.

אירע עלטערן האָבען זי שמאַרק ליב און
קוקען מיט פרייד ווי זי הייבט די פיסלעך און
שפרינגט אַרום גאָר אין דערועלבער צייט
דערפילען זיי אויך אַ שרעק אין האַרץ, דאָס
האָבען זיי מורא פאַר איר, ווייל זי איז אזוי
ווילד און קריכט שטענדיג אויפן פענסטער,
זאָל חלילה, נישט אַמאָל מיט איר. עפעס
שלעכטס געשעהן.

און חוה'לע האָט אַ ברודער'ל, וואָס
הייסט יצחק. ער איז שוין אַ יונגעל פון אַכט
יאָר און לערנט אין אַ שול. יעדען טאָג אין
דער פרייה, פונקט אַכט דעם זייגער, נאָך
דעם ווי ער האָט זיך גוט געוואַשען מיט זיף
און מיט וואַסער, די הענט, דאָס פנים, דעם
קאָפּ און די אויערן און האָט געגעסען איבער
בייסען, מיט ער אָן אויף די אַקסעל זיין טורני
סטער מיט די ביכער און העפטען, קנעפעלע
צו דעם פאַלמען, נעמט זיך מיט די זעמעל,
וואָס די מוטער גיט איהם מיט אויפן צווייטען.
פרישטיק און גייט אין די שול.

און יצחק האָט ליב זיין קליין שוועסטער'ל
חוה'לע און חוה'לע האָט ליב איר ברודער'ל
יצחק. יעדען נאַכמיטאָג שפילען זיי זיך ביידע
מיט זייער שפילצייג ביי זייער קליינשניגען ווייסען

מישעלע מיט די צוויי ווייסע בענקעלעך, וואָס
 שטייט אין ווינקעל פון צימער, נעבען דעם גרויסען
 פערד וואָס דער פּאַטער האָט פאַר זיי געקויפט.
 עס טרעפט אויך, אז זיי צוקרויגען זיך אמאָל ביים
 שפּילן, אָבער מערסטען טייל איז חוה'לע
 דריגען מער שולדיג פון איר ברודער'ל יצחק.
 ווייל אלץ וואָס יצחק האָט. וואָס זי זעהט נאָר
 ביי אים, וויל זי באַלד ער זאָל עס איר אוועק
 געבען. זעט זי יצחק האָט אַ בליישטיפט לויפט
 זי באַלד צו דער מוטער מיט אַ געוויין. פאַר
 וואָס האָט יצחק אַ גאַנצע בלייפערדע און זי
 האָט נאָר אַ שטיקעל. וויל זי, אז יצחק זאָל
 איר אוועקגעבען זיין בלייפערדע.

און אזוי מאַכט זי שטענדיג, ווען זי
 זעט נאָר, אז יצחק האָט בעקומען עפעס אַ
 זאַך און זי האָט נישט אַזעלכעס. נאָר יצחק
 איז דאָך שוין עלטער. פערשטייט ער, אז זיין
 שוועסטער איז נאָך אַ קליינטיק מיידעלע.
 ניט ער איר אלע מאָל נאָך, זי זאָל נישט
 ווייגען.

נאָר איין זאַך האָט יצחק ביי קיין פאַל
 נישט געוואָלט נאַכגעבען זיין קליין שוועסטער'ל
 חוה'לע: חוה'לע האָט אים נישט אויפגעהערט
 צו בעטען, ער זאָל זי אמאָל מיטגעמען אין זיין

שול און איר דאָרט ווייזען די לערער און די
שילער, די קלאַס, די בענק, דעם זאל און די
שיינע בילדער פון פיינעל, לייבען און בערען
און נאָך אלץ וואָס יצחק האָט דערציילט, אז
עס געפינט זיך ביי זיי אין דער שול, נאָר יצחק
האָט זי ביי קיין פאל נישט געוואָלט מיטנעמען.
און די מוטער האָט אויך נישט דערלויבט זי
זאל מיטגיין, ווייל זי איז נאָך גאָר אַ קליינע,
— האָט די מוטער געזאָגט — קען מען זי נישט
לאָזען גיין אליין מיט איהר ברודערל, וועלכער
איז אליין נאָך אַ קליין יוגעלע.

און איינמאָל איז יצחק געזעסען ביים טיש
און געמאַכט די אויפנאַבען וואָס דער לערער
האָט אים אויפגעגעבן און חוה'לע איז געזעסען
ביים קליינעם טישעלע אין ווינקעל און געשפילט
זיך, דערווייל אליין, מיט אירע שפילצייג.

דערנאָך האָט זי שוין נישט געוואָלט זיך
אליין שפילען ביים קליינעם טישעלע, איז זי צו
געגאנגען צו יצחקן און געבעטען, ער זאל
גיין מיט איר שפילען. נאָר יצחק האָט נישט
געוואָלט גיין יעצט זיך שפילען מיט איר, ווייל
ער מוז מאַכען די אויפנאַבען פאַרן לערער און
ער האָט זיי נאָך נישט געענדיגט.

איז דאָן חוה'לע צוריקגעגאנגען צו איר טיש

שעלע און האָט זיך צוריק אוועקגעזעצט אויף
איר בענקעלע און איז געוואָרען אונמוטיג. ביי
דע הענטעלעך האָט זי אַנדערגעלייגט אויפן
מישעלע, אָנגעשפּאַרט אויף זיי דאָס קעפעלע
אָן אַ זייט און פּערפּאָרירט געקוקט מיט אירע
גרויסע זיינע אויגען צו איר ברודער, וועלכער
איז געזעסען ביים טיש און געמאַכט די אויפֿֿ
גאַבען.

ווען יצחק האָט שוין געהאַט געענדיגט
זיין אַרבייט און אויפגעשטעלט זיך פון טיש,
איז תּוהלע אויפגעשפּראַנגען, אים אַקייגענגע
לאַפּען און געבעטען: יצחק, יצחק, מיין
שיינער, נעם מיך מאַרגען מיט אַין שול, אַך
גיב דיר דערפאַר די ביידע רויטע עפעלעך, וואָס
די מאַמא האָט מיר היינט געגעבען". איז יצחק
שוין בעשטאַנען און צוגעזאָגט איר זי מיטצו
נעמען מאַרגען אַין שול און גענומען דערפאַר
פון תּוהלען די רויטע עפעל.

תּוהלע האָט זיך שטאַרק געפּרייט וואָס זי
וועט מאַרגען שוין מיטגיין אַין שול אַן אַ גאַנץ
צען נאַכמיטאָג ביז פאַרנאַכט האָבען זיי ביידע,
תּוהלע מיט יצחקן, זיך פּרייליך געשפּילט.
צומאַרגענס פּרי איז יצחק אוועקגעגאַנגען
אַין שול, אַזוי ווי יעדען טאָג, און תּוהלע איז

נאך געשלאפען. ווען זי איז דערנאך אויפגע-
שטאנען מיט א שעה שפעטער און געזעהן, אז
יצחק איז שוין נישטאָ, ער האָט זי איבערגעלאָזט
און איז אליין אוועק אין שול, האָט זי שטארק
פערדראָסען, פאַר וואָס זי האָט פערשלאָפען,
האָט זיך נישט אויפגעחאַפט און אויף יצחקן
איז זי געווען אין בעס פאַר וואָס ער האָט זי
נישט אויפגעוועקט.

אַבער זי האָט נישט געוואוסט, אז יצחק
האָט שוין אין גאַנצען חרטה בעקומען, ער
ווייל זי שוין מער גאַרנישט מיטגעמען, ווייל
ער האָט מורא פאַר דער מוטער.

ווען יצחק איז אַהיימגעקומען אויף מיטאָג
איז תהילע איהם באלד אַקייגעגענעלאָפען און
דערמאָנט אים וואָס ער האָט איר געבטען צו
געזאָגט. נאָר יצחק האָט איר דאַרויף געענט
פערט: איך וויל דיך נישט מער מיטגעמען,
ווייל דו ביזט נאָך אַ קליינע...

איז תהילע זעהר אינטוסיג געוואָרען, און
געוואָלט אַנהויבען וויינען און לויפען צו דער
מוטער איר דערציילען און אויסזאָגען, אז יצחק
האָט איר געבטען צוגענומען ביידע דריימע עפעל,
נאָר זי האָט זיך געשעמט פאַר דער מוטער,
איז זי שמיל געבלבען, נישט געוויינט און גאָר

נישט געזאגט.

נאָר נאָכמיטאָג, ווען יצחק האָט ווידער
גענומען זיין טורניסטער און איז אַוועק אין שול,
האָט שוין חוה'לע זיך נישט געקאָנט איינהאַל־
טען און שטיל, קיינער זאָל נישט זעהן. איז
זי אים נאָכגעלאָפּען.

ווי יצחק האָט זיך אומגעקוקט און געזעהן
אַז חוה'לע לויפט אים נאָך, האָט ער אָנגע־
הויבען שנעל צו לויפּען, זי זאָל אים נישט קע־
נען דעריאָגען; נאָר חוה'לע איז נישט צוריק־
געגאָנגען און איז אַלץ ווייטער נאָכגעלאָפּען.

דערווייל איז יצחק אנטקומען, ער איז אַנט־
לאָפּען און חוה'לע האָט אים מער נישט גע־
זעהן. איז חוה'לע געבליבען שטיין אויפ'ן טראָג־
טראָר און אָנגעהויבען אַרוםקוקען זיך אויף אַלע
זייטען, וואו איז זי דאָ יעצט. זי קוקט און
קוקט, צוריק און קיינענאיבער, אָבער זי
דערקענט נישט מער דאָס הויז, וואו אירע
עלטערן וואוינען, איז פּערבלאָנדזעט און טרעפט
מער נישט דעם וועג צו דער מאַטער. איז זי
געוואָרען שטאַרק דערשראָקען און אָנגעהויבען
צו לויפּען ווייטער, נאָר פּלוצלונג איז זי ווידער
געבליבען שטיין און אָנגעהויבען שטאַרק צו
וויינען.

א סך, א סך מענשען, מענעד און פרויען.
דערוואַקסענע און קינדער, זענען פאַר איר
פערבייגענאנגען אויפ'ן גאַס און אלע האַבען
זיך ביי איר אַבגעשטעלט און געפרעגט: וואָס
ווינסט דו, מיידעלע? וואָס ווינסט דו? ווי
הייסט דו? ווי הייסט די מאַמעשו מיט'ן מאַ
מעשו?

אַבער חוה'לע האָט אַלץ נישט אויפגעהערט
שטאַרק צו וויינען, זי האָט געדענקט און גע-
זאָגט די מענשען, אז זי הייסט חוה'לע ליליעני
בלום, נאָר אַנדערשטן די גאַס וואו זיי וואוינען
האָט זי נישט געוואָסט — האָט זי נישט אויפ'-
געהערט צו וויינען...

די מענשען האַבען אויף איר רחמנות גע-
האַט, געגלעט איר איבערן קעפּעל און גע-
וואָלט זי איינשמילען:

— וויין נישט, וויין נישט, מיידעלע,
מיד וועלען דיר באלד אַהיימפירען צו דער מאַ-
מעשו.

נאָר חוה'לע האָט זיך געשראַקען פאַר די
אַלע פרעמדע מענשען און נישט אויפגעהערט
צו וויינען.

עס איז שוין געוואָרען פאַרנאכט, האָט אַ
דערוואַקסען מיידעל אויף איר רחמנות געהאַט.

אָנגענומען זי פארן הענטעל און גענאנגען מיט
איר פון א הויז צו א הויז און געברענגט:

— אפשר דערקענט ווער דאס פער-
בלאנדזעטע קינד? אפשר ווייבט ווער, פון
האנגען דאס פערבלאנדזעטע מיידעל און?
נאָר קיינער האָט חוה'לען נישט דערקענט.

איז דאָן צוגעקומען אַ עלטערע פרוי, וועלכע
איז גראָד אַדורכגעגאנגען די גאס, און האָט
פון רעכנות מיטגענומען חוה'לען צו זיך, זי
זאָל דערווייל זיין ביי איר, ביז מען וועט שריי-
בען אין די צייטונגען און דורך זיי געבען צו
וויסען אירע עלטערן וואו זי געפינט זיך, זיי
זאָלען קענען קומען און זי אָבנעמען.

און ביי חוה'לעס עלטערן אין שטוב איז
דערווייל געווען אַ גרויס געוויין. די מוטער,
וועלכע האָט נישט בעמערקט ווי חוה'לע איז
ארויס פון שטוב, האָט זיך אין אַ פאָר מינוט
ארום געכאַפט און דערוועגן אז זי איז נישטאָ.
איז זי געוואָרען שטאַרק דערשראָקען.

אַ גאנצען נאַכמיטאָג האָט דער פאָטער
און די מוטער אַרומגעזוכט חוה'לען אין גאַנצען
הויז, אַויפֿן דויער און אין די גאַסען. עס איז
שוין נאכט געוואָרען און חוה'לע איז נאָך אלץ
נישט געווען. שרעקליך איז די נאכט געווען

פאר דער אונגליקליכער מוטער!
דער פאָטער, וועלכער איז אליין אויך
געווען שמארק אנהויב, האָט געוואָלט מרײַ-
טמען די מוטער. נאָר די מוטער האָט זיך
נאָרנישט געלאָזט מרײַסטען, און וויינענדיג
שרעקליך האָט זי נישט אויפגעהערט צו זאָגען:
— ווער ווייסט, וואָס מיט דעם קינד האָט
פאָסירט אין גאָס! ווער ווייסט... אוי, נאָט
מיינער, גאָט מיינער!... און אזוי איז זי
געזעסען ביז נאָך האַלבע נאַכט און געוויינט
מיט טרעדען.
און יצחק איז נאָר געווען דערשלאָנגען.
מורא האָט ער געהאַט אויסצוזאָגען דער מו-
טער, אז ער איז שולדיג אין נאַנצען אונגליק וואָס
האַט געטראָפּען מיט חוה'לעך, און ער האָט
זיך נישט געקענט איינהאַלמען פון וויינען. און
חוה'לעס שפּיל-זאָבען זענען געשטאַנען אין וויי-
זעל אזוי עלענד, פּערלאָזט, און עס האָט
זיך אויסגעטראַכט, ווי זיי קוקען אויף אים ביז
מיט אַ בעס און מיט צאָרן. יצחק האָט מורא
געהאַט אהינצוקוקען אויף זיי.
די מוטער איז געזעסען אויף דעם שטול
און געוויינט, איז יצחק צוגעגאַנגען צו איר,
אוינגעטוילעט דעם קאַפּ אויף איר קני, און

זייטע מרערען זענען אים גערוגען פון די אייגען
און געפאלען אויף דער מוטערס קלייד .

אזוי איז די מוטער מיט יצחקן געזעסען
שרוויג , פערווייגט און דער פאָטער איז שנעל
געלאָפען אין די צייטונגען און געגעבען צו ווי
סען וועגען זייער קליינע טאָכטער חוה'לע ,
וואָס איז געבטען פערלוירען געוואָרען און מען
בעט זי אָבצוברענגען אַהיים אויף דער און דער
גאָס אין דעם און דעם גוטער פון הויז און פון
דער דירה .

און אויף באַרגען אין דער פרי , זענען אין
די צייטונגען געווען געדרוקט צוויי מדרעות ,
איינע נאָך דער צווייטער . אין איינער איז
געשטאנען :

„א מיידעלע פון פינף ביז זעקס יאָר ,
מיט שוואַרצע געקרייזעלטע לאַקען , זי
הייסט חוה'לע ליליענבלום , גייט אָנגע'
טהון אַ קורץ הויט סאַמע מיידקעלע מיט
רויטע זעקעלעך און געלע שיכלעך , גע'
פינט זיך אויף דער און דער גאָס , ביי
די און די מענשען , אין דער און דער
וואוינענדיג“ .

און אין דער צווייטער איז געשטאנען :
„א מיידעלע פון פינף מיט אַ האַלב

יאר, מיט שווארצע געקרייזעלטע לאַקען,
אַנגעהאָרן אין אַ קורץ רויט סאַמעס-יאַקע
לע מיט רויטע זעקעלעך און געלע שיב-
לעך, זי הייסט חוה'לע ליליענבלום, איז
פערלזירען געוואָרען געבטען פון דער און
דער גאָס, דעם און דעם נומער. ווער
עס ווײַכט פון איהר ווערט געבעטען צו
וויסן צו טהון אירע עלטערן" ...

גאַנץ פרי איז חוה'לעס פאַטער שניצל
אַראַבעלעאַפּען און געקויפט די צייטונגען. ווי
ער האָט איבערגעלייענט די ערשטע מודעה,
איז ער באַלד פרייליך געוואָרען און געשווינד
געלאָפּען אַנזאַמען דער פאַטער מיט יצחק'ן די
בשורה, אַז חוה'לע איז שוין געפונען געוואָרן,
און באַלד איז ער געשווינד אַהינגעלאָפּען צו די
נומע מענישען אַבנעמען חוה'לען און דאַנקען זיי
זעהר פאַר דער טובה וואָס זיי האָבען אים גע-
טהון, אַרײַנגעמערדיג צו זיך און שטוב זיין
פערבלאַנדזעט קינד.

ווען דער פאַטער איז אַסונגעקומען צו די
מענישען, איז חוה'לע נאָך געשלאָפּען אויפן
בעס, זי האָט אויכגעזעהן מיר און אויף אירע
בעקעלעך זענען געווען גאַנצע לאַגע פאַסען
פון פערטריקענטע ברענען, וואָס האָבען

אראבגערוגען און זענען פערטרוקענט געוואָרען.
אביסעל איז דער פאָטער נאָך געבליבען
שטיין פארן בעט און געקוקט מיט מיטלייד
אויף זיין פערבלאָנדזעט מיידעלע, און ערשט
אין אַ ווילע אַרום האָט ער זי שוין אויפגע-
וועקט, דען ער האָט זיך שוין נישט געקאָנט
לענגער איינהאלטען זי צוגעמען אין זיינע אַרעמס
און קושען אירע ליפעלעך.

אויפבאַפענדיג זיך פון שלאָף איז חוה'לע
מיט אַ געוויין געפאלען דעם פאָטער אין די
אַרעמס, האָט אים געקושט און וויינענדיג
גערופען: — טאטע! טאטע! טאטע! —

דער פאָטער האָט אָנגעטון חוה'לען, גע-
דאנקט די גומע מענישען און גענומען זי אַ היים.
אוי, וואָס פאר אַ פרייד דאָרט איז באַלד
געוואָרען אין שטוב. חוה'לע איז אַרויפ-
געפאלען אויף דער מוטער און יצחק האָט
אויסגעשאַסען מיט אַ געוויין און דערצוילט אַלץ,
ווי עס איז געכטען צוגעגאַנגען מיט איר און
געבעטען די מוטער: — מאַמאַשי, מאַמאַשי,
— איך וועל שוין נישט מער אזוי טון, איך
בין שולדיג, איך האָב זי איבערגעלאָזט אויפן
גאַס, ווען זי האָט געוואָלט מיט מיר מיטלוי-
פען אין שול... און לאַנג, לאַנג האָט יצחק

געוויינט, ביז די מיטער האָט אים אויך געקוישט
און חרה'לע האָט זיך אויך מיט אים צוקוישט.
אויף דער מוטערס בעפעל איז יצחק צו
געגאנגען צום פאָטער, געקוישט אים אין די
האנט און געבעטען, ער זאל אים שענקען זיין
זינד, וואָס ער האָט זיין שוועסטער איבערגע
לאָזט אין גאס.

און פון דעם טאָג אָן האָבען זיך חרה'לע
מיט יצחק'ן נאָך שטארקער ליב און זיי שפילען
זיך ביידע נאָכמיטאָג ביים קליינעם טישעל.
דערציילט אים חרה'לע אזוי פיל, פון אלעם וואָס
האָט מיט איר פאָסירט אין יענעם שרעקליכען
טאָג, ווי אלע זענען ארום איר געשטאנען אויפן
גאס און אויסגעפרענט זי, ווי די גוטע אלטע
פרוי האָט זי מיטגענומען צו זיך אהיים, אז
ווי זי האָט לאַנג, לאַנג געוויינט ביי די פרעמדע
מענישען.

יצחק הערט דאָס אלץ ארום אין טרערען
דינען אים פון די אויגען ארום רחמנות צו זיין
קליין שוועסטער'ל, וועלכעס האָט אזוי פיל
איבערגעליטען. ער קוישט זי און זאָגט איר
צו, אז פון היינט אָן וועט ער זי שוין קיינמאל
סער נישט איבערלאָזען און וועט זי אייביג היטען.